

Matematika je věda o ...

Síla abstrakce v příběhu

Martin Rmoutil

Matematicko-fyzikální fakulta UK

Praha, 2. listopadu 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Osnova

1 Abstrakce

2 Mosty v Královci

3 Závěr

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- ...

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- ...

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- ...

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces **odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti** a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- ...

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces **odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti** a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- . . .

Abstrakce

Abstrakce (z lat. *abs-trahere*, odtáhnout, odvléci, oddělit) ve **filozofii** označuje buď důležitý moment **procesu poznání** při přechodu od **smyslového** k **racionálnímu** poznání, nebo jako hotový výsledek tohoto procesu. Proces abstrakce spočívá obecně v tom, že existuje řada **analytických** aktů **myšlení**, jimiž je zpracováván konkrétní smyslový materiál a při nichž se odhlíží od určitých **znaků, vlastností a vztahů** daného předmětu. Jiné znaky, vlastnosti a vztahy jsou naopak vyčleňovány jako **podstatné** a současně nabývají variabilní charakter prostřednictvím znaků nepodstatných.

Výsledkem procesu abstrakce, který je těsně spjat se zobecněním, jsou pojmy, které odrážejí podstatu předmětů. **Antonymem** abstraktního je „konkrétní“.

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces **odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti** a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- . . .

Abstrakce

Abstrakce (z lat. *abs-trahere*, odtáhnout, odvléci, oddělit) ve **filozofii** označuje buď důležitý moment **procesu poznání** při přechodu od **smyslového** k **racionálnímu** poznání, nebo jako hotový výsledek tohoto procesu. Proces abstrakce spočívá obecně v tom, že existuje řada **analytických** aktů **myšlení**, jimiž je zpracováván konkrétní smyslový materiál a při nichž se **odhlíží od určitých znaků, vlastností a vztahů** daného předmětu. Jiné znaky, vlastnosti a vztahy jsou naopak vyčleňovány jako **podstatné** a současně nabývají variabilní charakter prostřednictvím znaků nepodstatných.

Výsledkem procesu abstrakce, který je těsně spjat se zobecněním, jsou pojmy, které odrážejí podstatu předmětů. **Antonymem** abstraktního je „konkrétní“.

„Abstrakce“: Co to je?

Definice *abstrakce* (Akademický slovník cizích slov)

- myšlenkový proces **odlučující odlišnosti a zvláštnosti a zjišťující obecné, podstatné vlastnosti** a vztahy; forma poznání na tom založená
- pojem jako výsledek tohoto procesu
- něco neskutečného, neživotného, od skutečnosti vzdáleného, neexistujícího
- . . .

Abstrakce

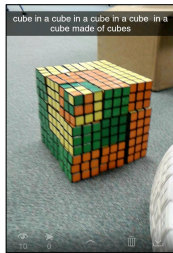
Abstrakce (z lat. *abs-trahere*, odtáhnout, odvléci, oddělit) ve **filozofii** označuje buď důležitý moment **procesu poznání** při přechodu od **smyslového** k **racionálnímu** poznání, nebo jako hotový výsledek tohoto procesu. Proces abstrakce spočívá obecně v tom, že existuje řada **analytických** aktů **myšlení**, jimiž je zpracováván konkrétní smyslový materiál a při nichž se **odhlíží od určitých znaků, vlastností a vztahů** daného předmětu. **Jiné znaky, vlastnosti a vztahy jsou naopak vyčleňovány jako podstatné** a současně nabývají variabilní charakter prostřednictvím znaků nepodstatných.

Výsledkem procesu abstrakce, který je těsně spjat se zobecněním, jsou pojmy, které odrážejí podstatu předmětů. **Antonymem** abstraktního je „konkrétní“.

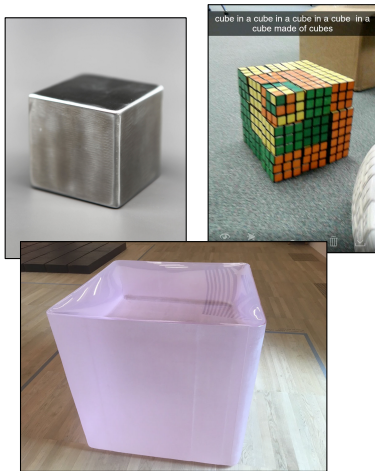
Konkrétní příklad abstrakce

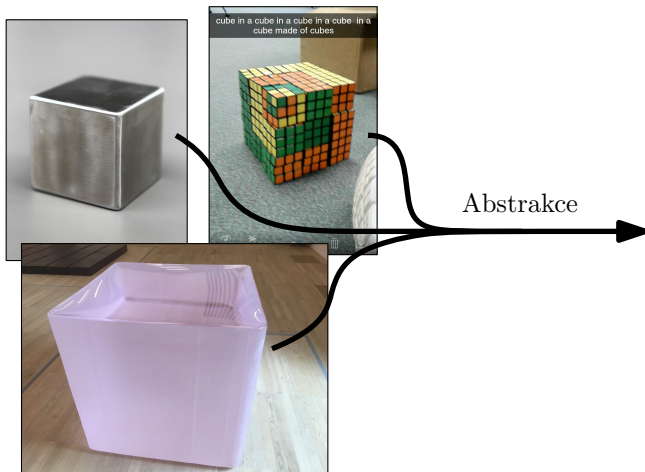
Konkrétní příklad abstrakce

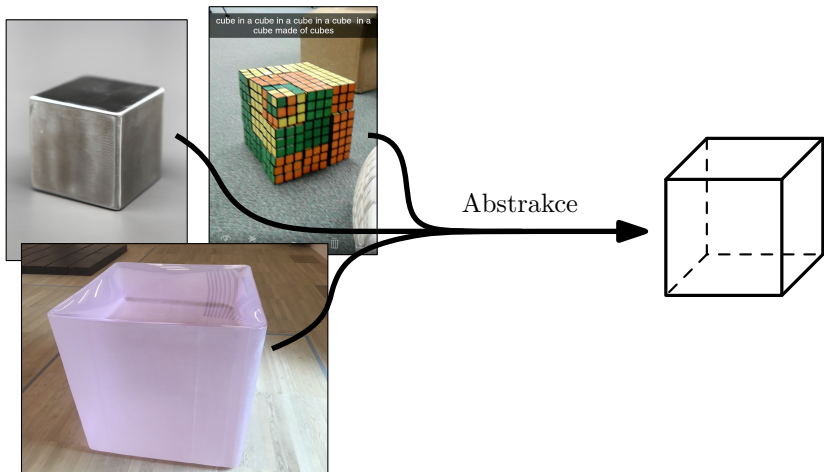
Konkrétní příklad abstrakce

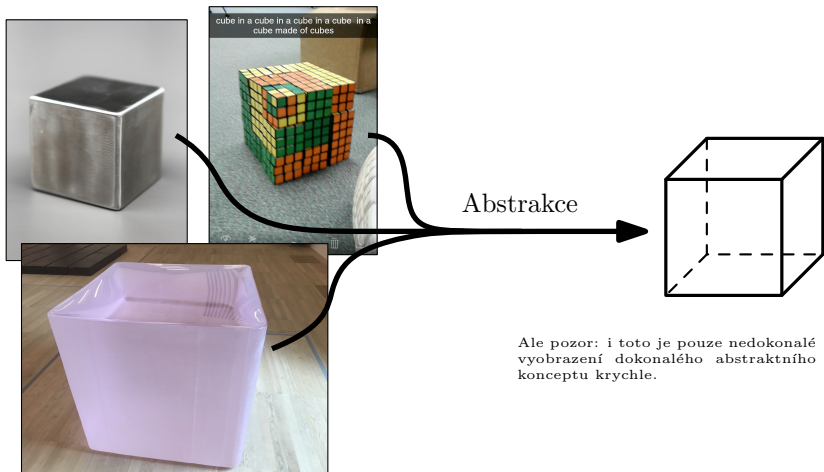
Konkrétní příklad abstrakce

Konkrétní příklad abstrakce

Konkrétní příklad abstrakce

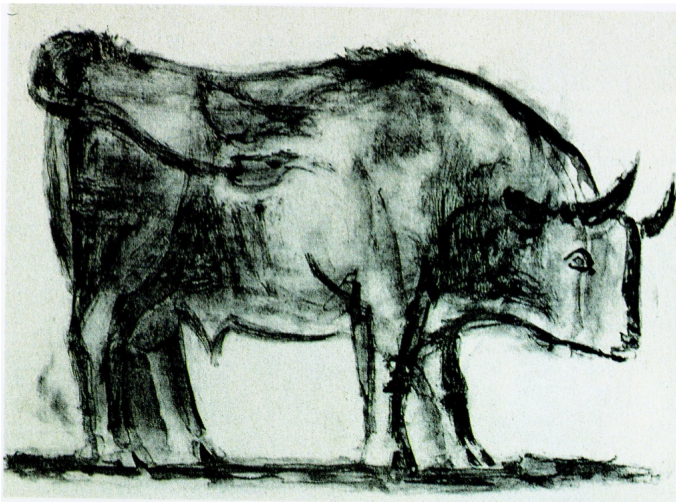

Pink Tons - 4514 kg - Tate Modern, Londýn

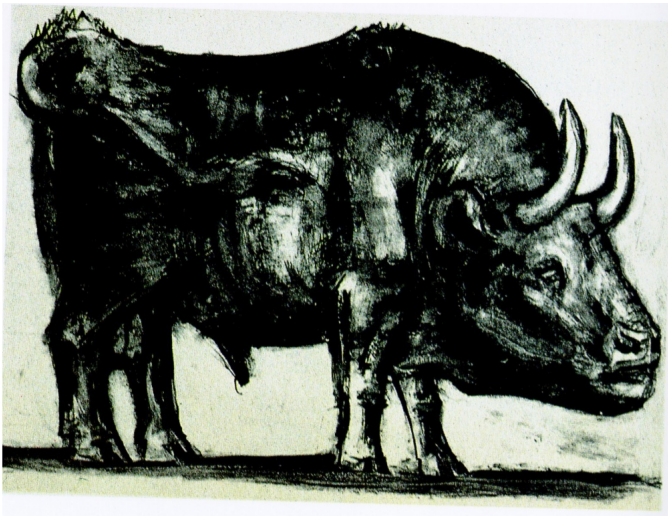

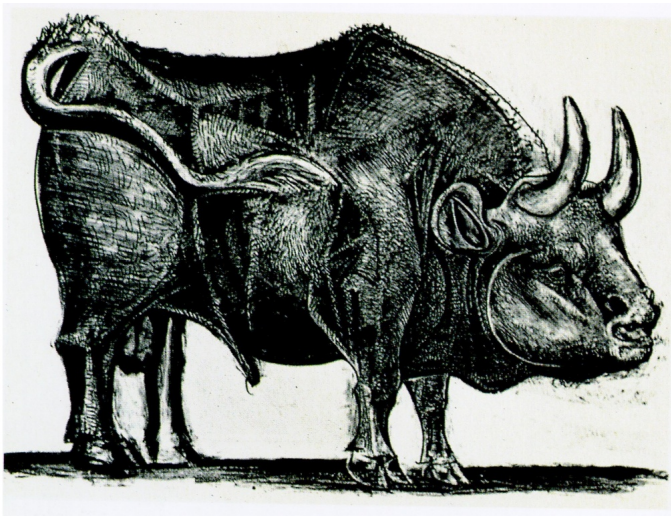
Postupně abstrahovat...

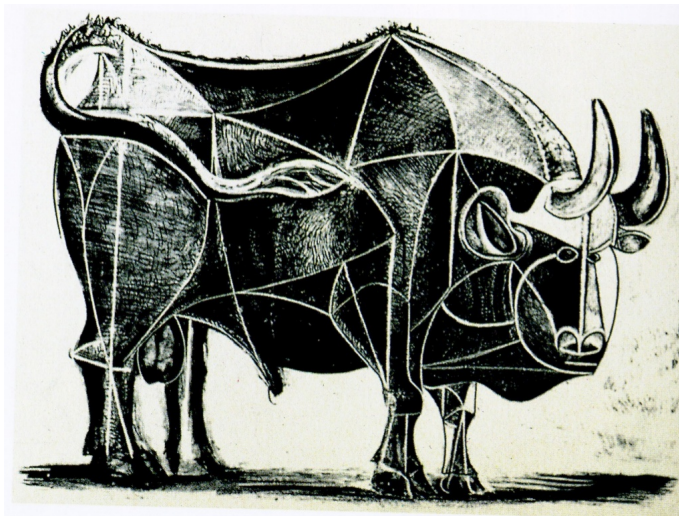
Postupně abstrahovat...

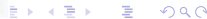
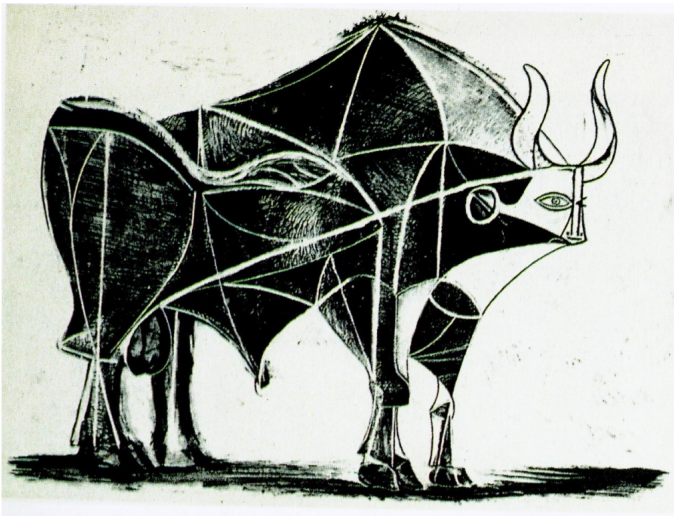
Postupně abstrahovat...

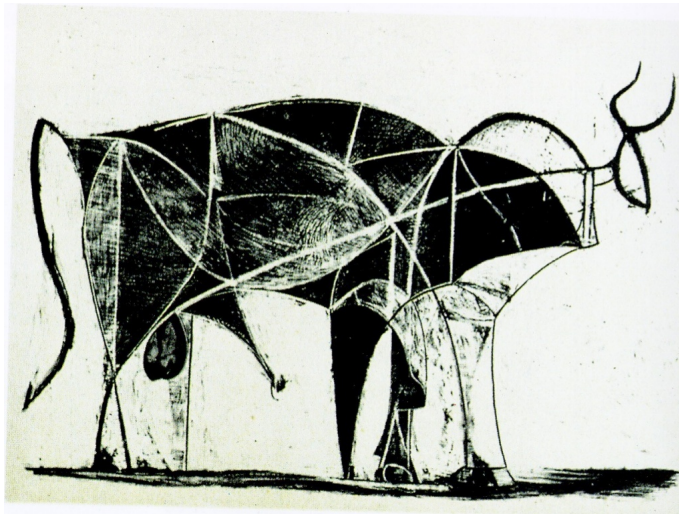
Postupně abstrahovat...

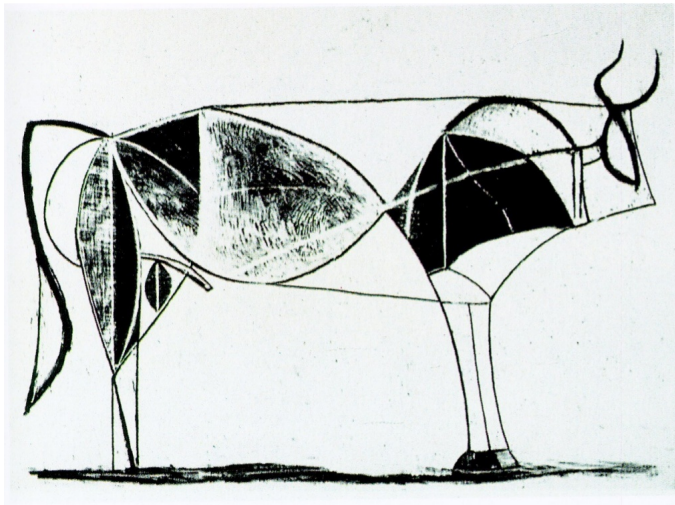
Postupně abstrahovat...

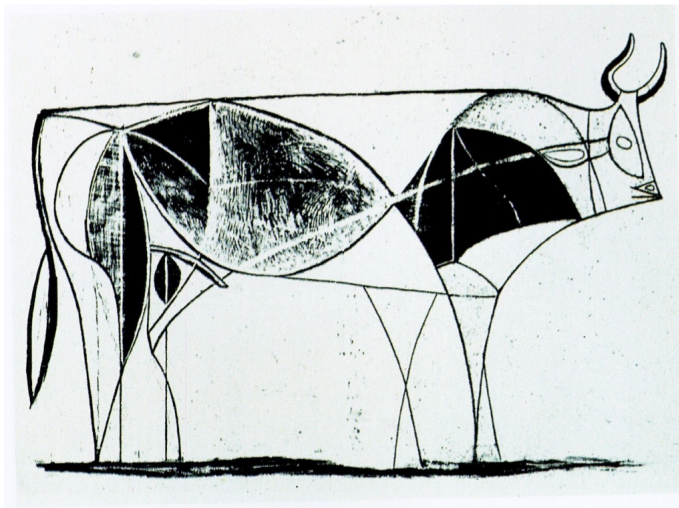
Postupně abstrahovat...

Postupně abstrahovat...

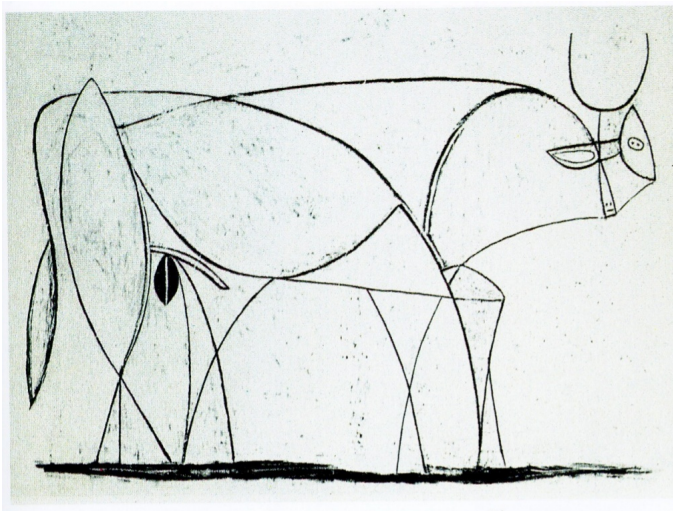

Postupně abstrahovat...

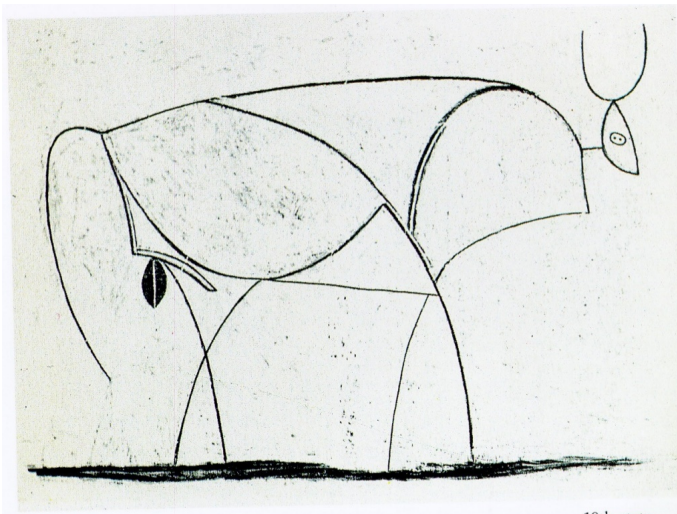

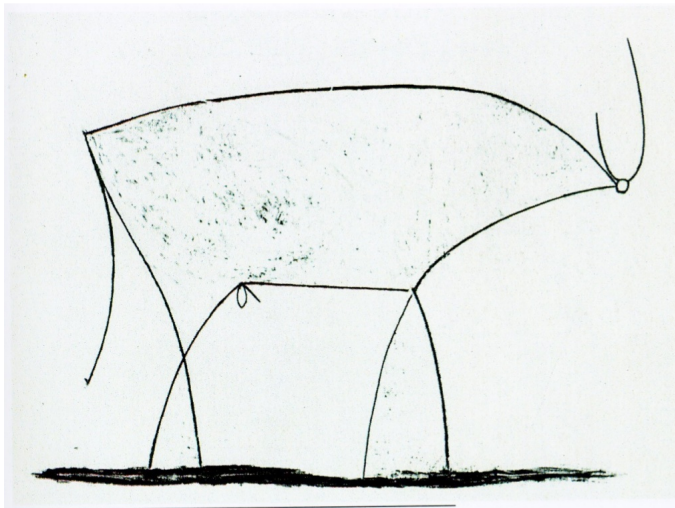
Postupně abstrahovat...

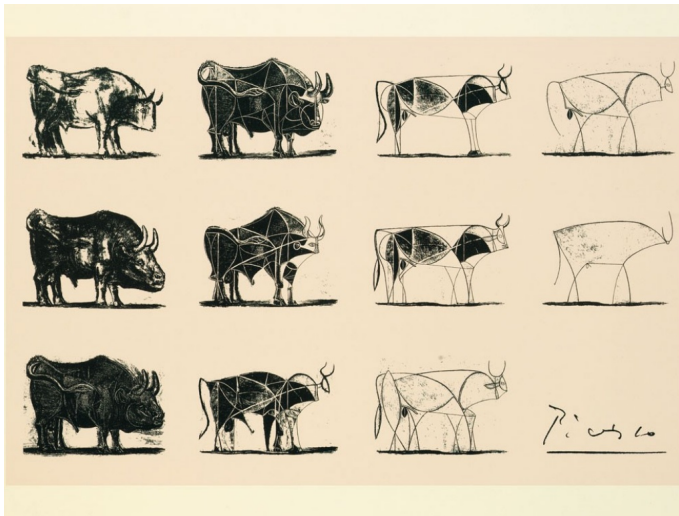
Postupně abstrahovat...

Postupně abstrahovat...

Postupně abstrahovat...

Přirozená čísla

$$\mathbb{N} = \{1, 2, 3, 4, 5, \dots\}$$

Dva způsoby vnímání

- **Kardinální** čísla: počet.
Dmitrij Šostakovič složil **15** symfonií.
- **Ordinální** čísla: pořadí.
Jeho **5.** symfonie je moje nejoblíbenější.

Příklad

- Je rok **2020**.
- Od narození DSCH uplynulo **114** let.

Přirozená čísla

$$\mathbb{N} = \{1, 2, 3, 4, 5, \dots\}$$

Dva způsoby vnímání

- **Kardinální** čísla: počet.
Dmitrij Šostakovič složil **15** symfonií.
- **Ordinální** čísla: pořadí.
Jeho **5.** symfonie je moje nejoblíbenější.

Příklad

- Je rok **2020**.
- Od narození DSCH uplynulo **114** let.

Přirozená čísla

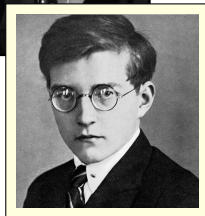
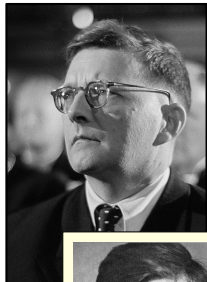
$$\mathbb{N} = \{1, 2, 3, 4, 5, \dots\}$$

Dva způsoby vnímání

- **Kardinální** čísla: počet.
Dmitrij Šostakovič složil **15** symfonií.
- **Ordinální** čísla: pořadí.
Jeho **5.** symfonie je moje nejoblíbenější.

Příklad

- Je rok **2020**.
- Od narození DSCH uplynulo **114** let.

Přirozená čísla

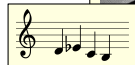
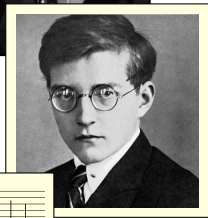
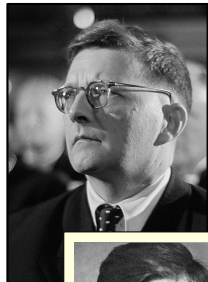
$$\mathbb{N} = \{1, 2, 3, 4, 5, \dots\}$$

Dva způsoby vnímání

- **Kardinální** čísla: počet.
Dmitrij Šostakovič složil **15** symfonií.
- **Ordinální** čísla: pořadí.
Jeho **5.** symfonie je moje nejoblíbenější.

Příklad

- Je rok **2020**.
- Od narození DSCH uplynulo **114** let.

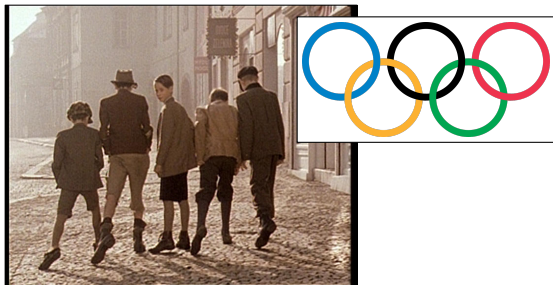

Abstraktní kardinalita

Abstraktní kardinalita

Abstraktní kardinalita

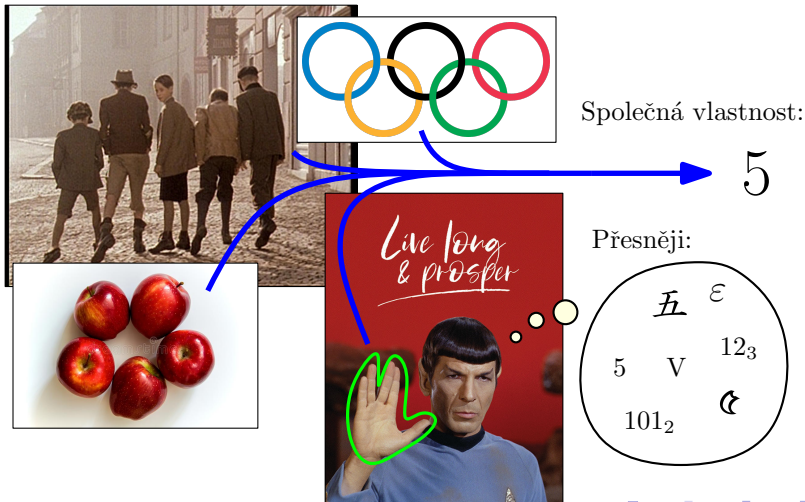
Abstraktní kardinalita

Abstraktní kardinalita

Abstraktní kardinalita

Stručná historie M. ve stupních abstrakce

(i) $\mathbb{N}$ (+ kupecké počty)	(xii) algebra
(ii) geometrie (Egypt)	(xiii) $\mathbb{Z}$ (záporná čísla)
(iii) číslo 0	(xiv) $\mathbb{C}$ (imaginární čísla)
(iv) řecká geometrie	(xv) funkce
(v) matematický důkaz	(xvi) kalkulus
(vi) $\mathbb{Q}^+$; ($\sqrt{2} = ?!$)	(xvii) definice $\mathbb{R}$
(vii) axiomatický systém	(xviii) fraktální geometrie
(viii) výroková logika	(xix) teorie množin
(ix) poziční systém	(xx) logika
(x) kartézské souřadnice	(xxi) topologie
(xi) proměnná x	(xxii) univerzální algebra ... atd.

Osnova

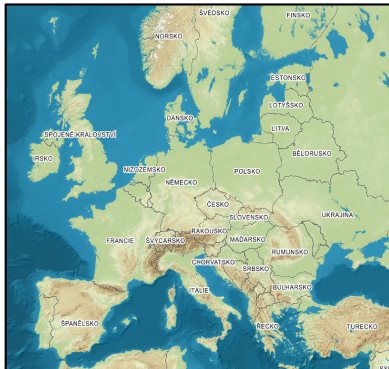
1 Abstrakce

2 Mosty v Královci

3 Závěr

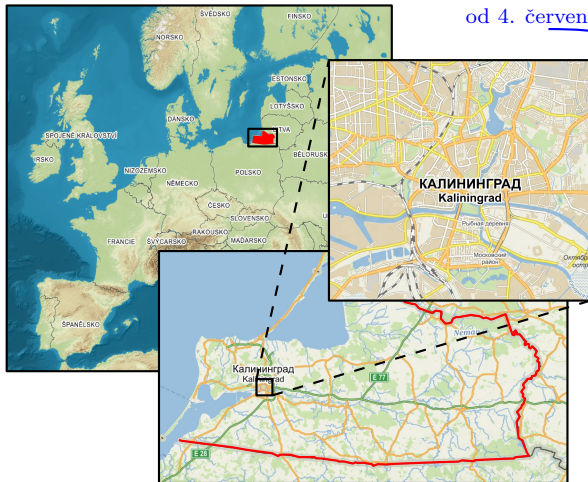
Královec = Königsberg $\xrightarrow{1945}$ Kaliningrad

Královec = Königsberg $\xrightarrow{1945}$ Kaliningrad

Královec = Königsberg $\xrightarrow{1945}$ Kaliningrad

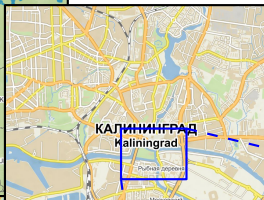
od 4. července 1946

Kaliningrad
Rusko
(od 9.4.1945)
475 056 obyv.
(2018)

Královec = Königsberg $\xrightarrow{1945}$ Kaliningrad

Zal. 1255 na počest
Přemysla Otakara II.

Kaliningrad
Rusko
Königsberg
Prusko
18. stol.
cca 50-60 tis.

Zadání problému

Situace v Královci

- Na řece protékající centrem města jsou 2 ostrovy.
- **Ostrovy** a **břehy** jsou navzájem propojeny celkem **7 mosty**.
- Přesnou situaci uvidíme za okamžik na mapě.

Obyvatelé města měli rádi nedělní procházky po těchto mostech a hledali „optimální“ procházku.

Problém

Najděte procházku středem města Královce, při které každý ze sedmi mostů přejdeme právě jednou.

Zadání problému

Situace v Královci

- Na řece protékající centrem města jsou 2 ostrovy.
- **Ostrovy** a **břehy** jsou navzájem propojeny celkem **7 mosty**.
- Přesnou situaci uvidíme za okamžik na mapě.

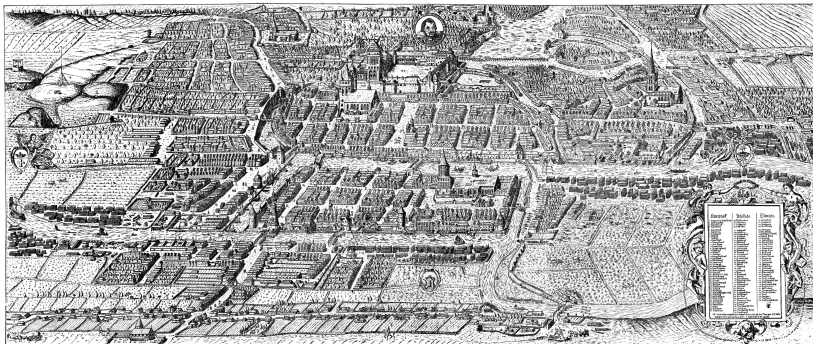
Obyvatelé města měli rádi nedělní procházky po těchto mostech a hledali „optimální“ procházku.

Problém

Najděte procházku středem města Královce, při které každý ze sedmi mostů přejdeme právě jednou.

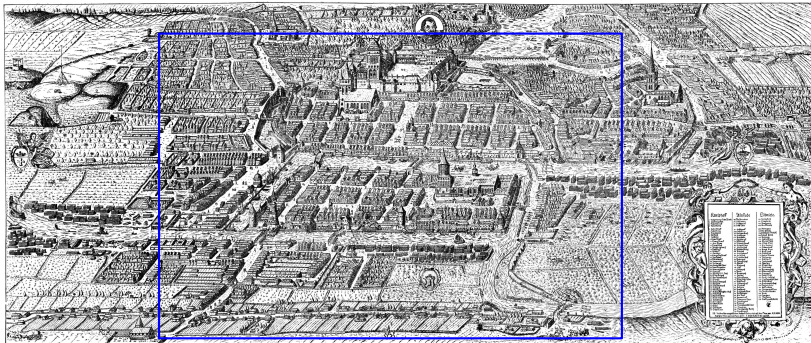
Mosty v Královci

Gedenkblatt zur sechshundert jährigen Jubelfeier der Königl. Haupt und Residenz-Stadt Königsberg in Preußen.

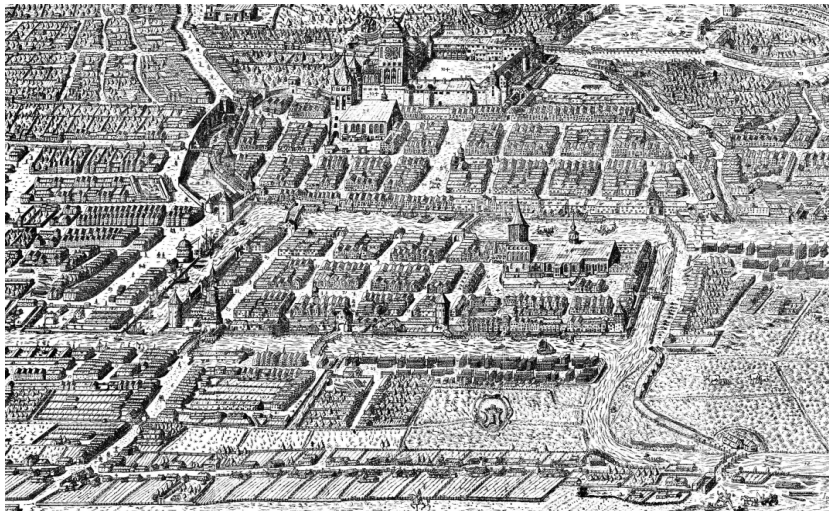
Mosty v Královci

Gedenkblatt zur sechshundert jährigen Jubelfeier der Königl. Haupt und Residenz-Stadt Königsberg in Preußen.

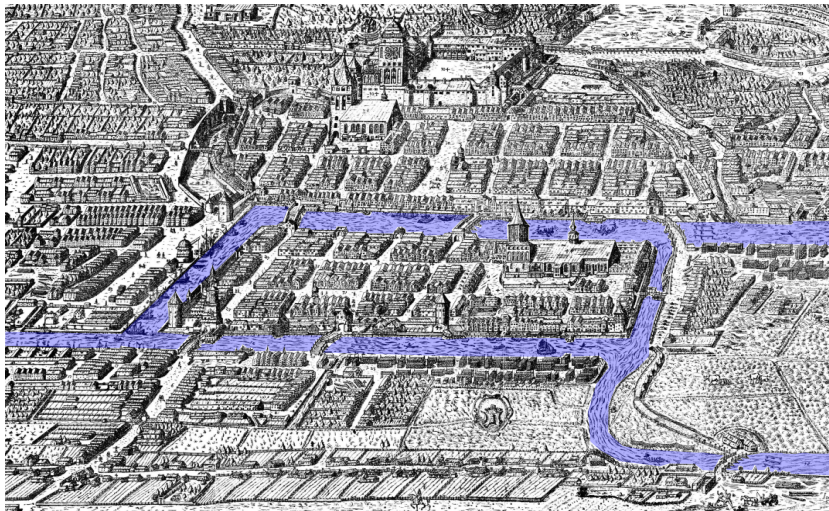

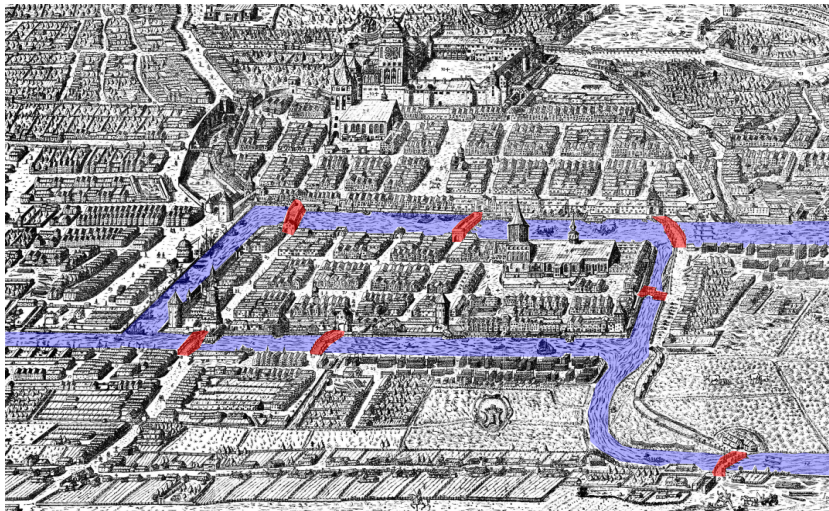
Mosty v Královci

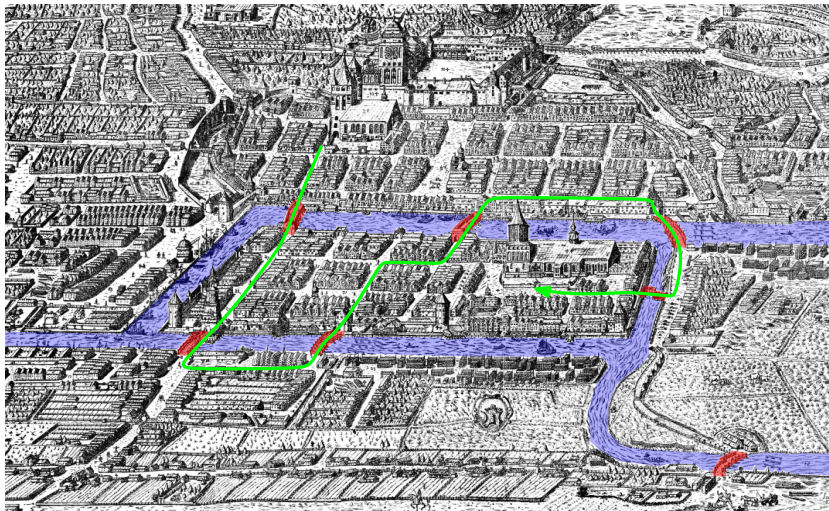
Mosty v Královci

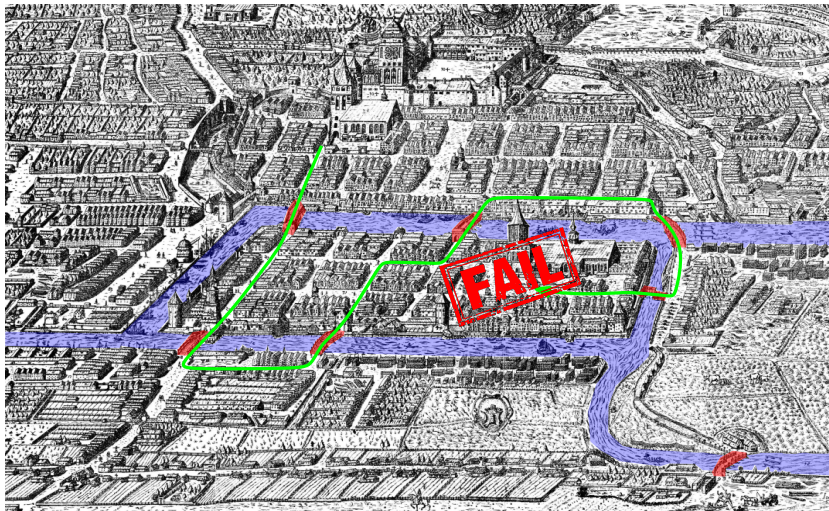
Mosty v Královci

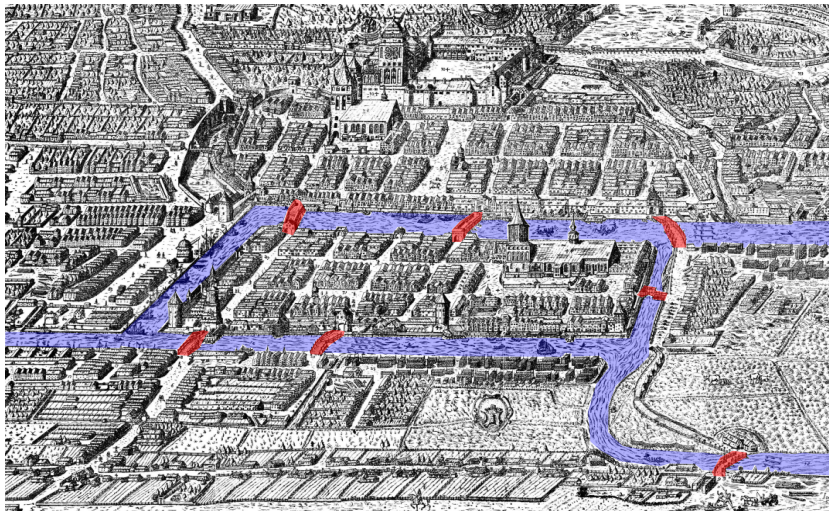
Mosty v Královci

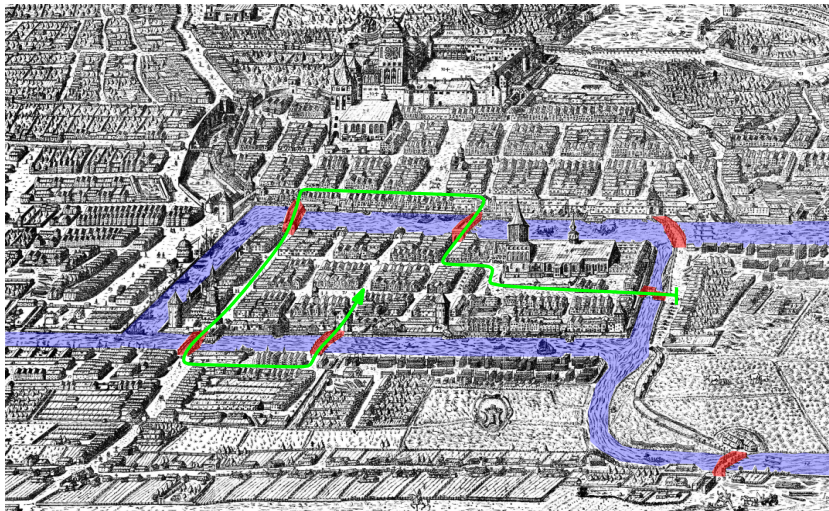
Mosty v Královci

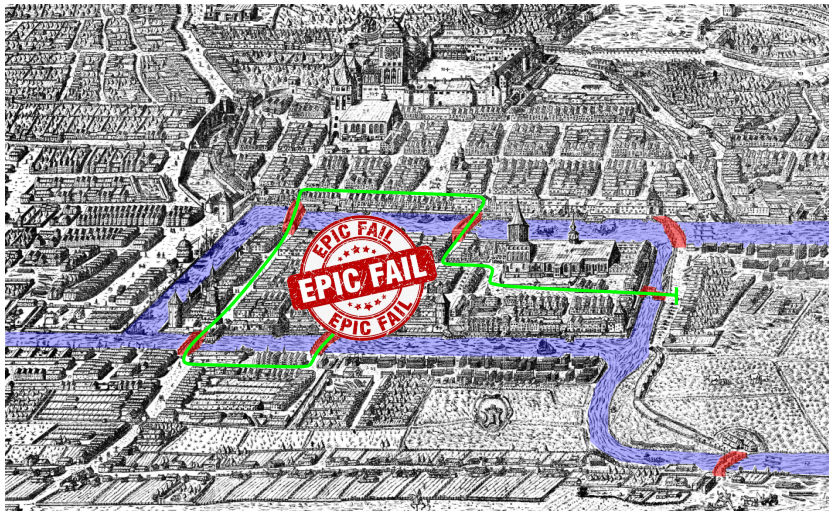
Mosty v Královci

Mosty v Královci

Mosty v Královci

Leonhard Euler (1707-1783)

$$e^{i\pi} = -1$$

- Švýcarský matematik, nejdéle žil v Petrohradě.
- Největší matematik 18. století.
- Jeden článek / týden práce.
- Napsal 92 svazků odborných knih... atd.

Leonhard Euler (1707-1783)

$$e^{i\pi} = -1$$

- Švýcarský matematik, nejdéle žil v Petrohradě.
- Největší matematik 18. století.
- Jeden článek / týden práce.
- Napsal 92 svazků odborných knih... atd.

Leonhard Euler (1707-1783)

$$e^{i\pi} = -1$$

- Švýcarský matematik, nejdéle žil v Petrohradě.
- Největší matematik 18. století.
- Jeden článek / týden práce.
- Napsal 92 svazků odborných knih... atd.

Leonhard Euler (1707-1783)

$$e^{i\pi} = -1$$

- Švýcarský matematik, nejdéle žil v Petrohradě.
- Největší matematik 18. století.
- Jeden článek / týden práce.
- Napsal 92 svazků odborných knih... atd.

Leonhard Euler (1707-1783)

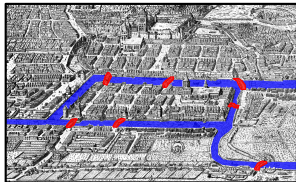
$$e^{i\pi} = -1$$

Ale (pro nás) především:

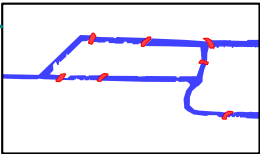
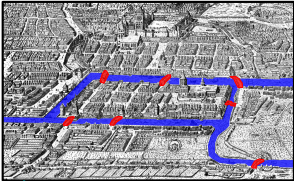
Roku 1736 vyřešil problém mostů města Královce: Tedy otázku, *je-li možné v jediné procházce každý ze sedmi mostů přejít právě jednou.*

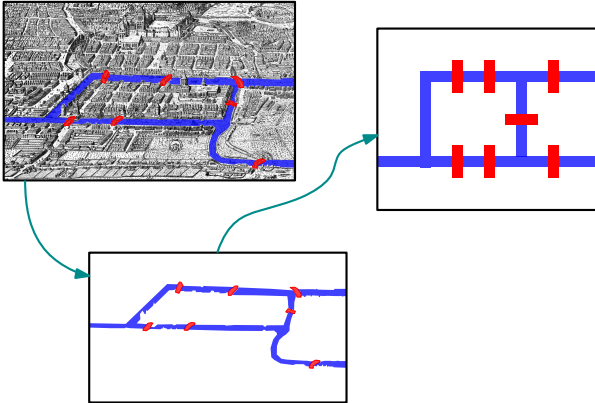
Detailní mapa $\rightarrow$ [Abstrakce] $\rightarrow$ graf

Detailní mapa $\rightarrow$ [Abstrakce] $\rightarrow$ graf

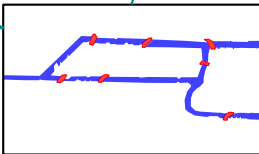
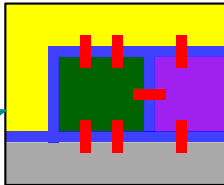
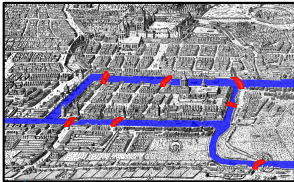

Detailní mapa — [Abstrakce] —→ graf

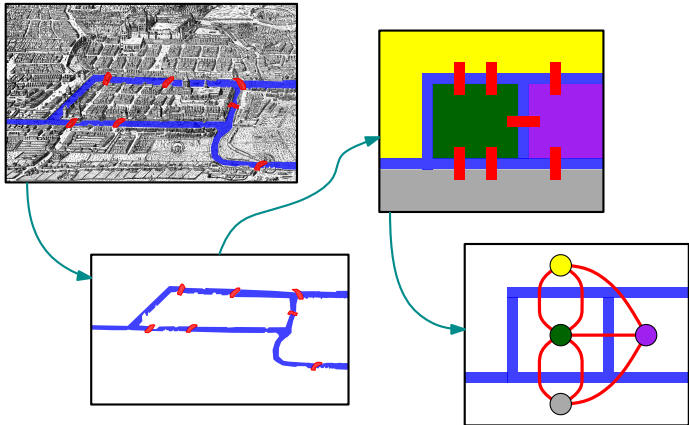

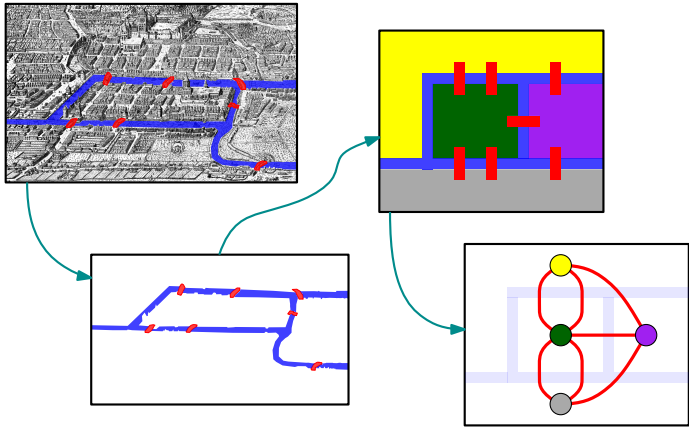
Detailní mapa — [Abstrakce] —→ graf

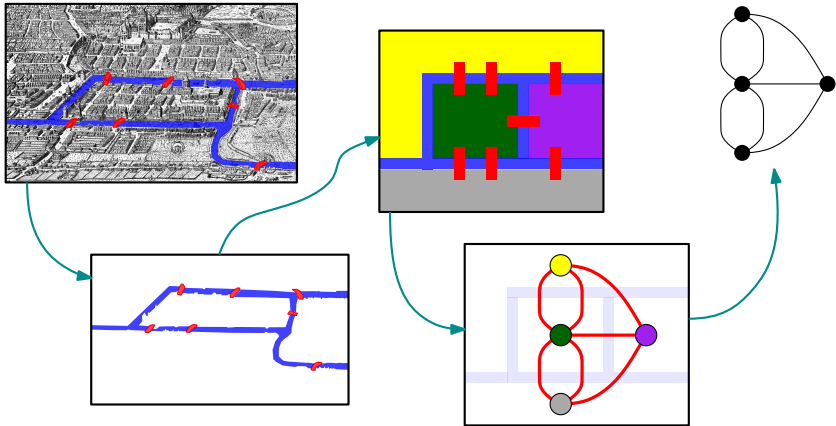
Detailní mapa — [Abstrakce] —→ graf

Detailní mapa — [Abstrakce] —→ graf

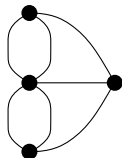

Detailní mapa — [Abstrakce] —→ graf

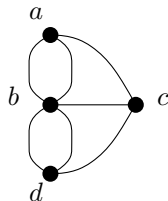
Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z vrcholů a hran („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- Graf je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- Sled v grafu G je libovolná posloupnost tvaru
 $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i
spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

Teorie grafů - základní definice

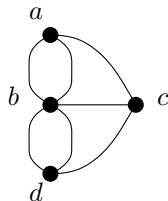
- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- Graf je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- Sled v grafu G je libovolná posloupnost tvaru
 $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i
spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- Graf je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- Sled v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

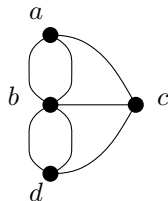
$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- Sled v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$
$$G = (V, E)$$

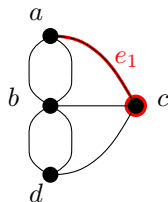

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- **Sled** v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

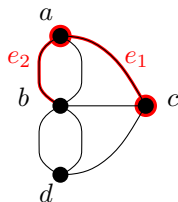
$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$
$$G = (V, E)$$

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- **Sled** v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

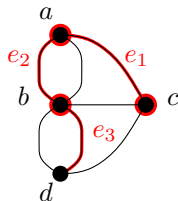
$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$
$$G = (V, E)$$

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- **Sled** v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

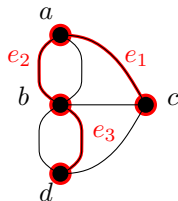
$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$
$$G = (V, E)$$

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- **Sled** v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

$$V = \{a, b, c, d\}$$
$$E = \{\text{hrany}\}$$
$$G = (V, E)$$

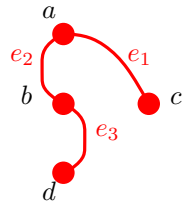

$$(c, e_1, a, e_2, b, e_3, d)$$

Příklad sledu v G .

Teorie grafů - základní definice

- Strukturu na obrázku vpravo nazýváme *graf*.
- Skládá se z **vrcholů** a **hran** („mosty“).
Vrcholy označíme a, b, c, d .
- Označme V množinu vrcholů (*vertices*);
a E množinu hran (*edges*).
- **Graf** je uspořádaná dvojice $G = (V, E)$.
- **Sled** v grafu G je libovolná posloupnost tvaru $(v_0, e_1, v_1, e_2, v_2, \dots, e_n, v_n)$ v níž hrana e_i spojuje vrcholy v_{i-1} a v_i . ($v_i \in V, e_i \in E$)
- Vrcholy i hrany se ve sledu mohou opakovat.

$(c, e_1, a, e_2, b, e_3, d)$

Příklad sledu v G .

Překlad problému mostů do řeči *teorie grafů*

Problém 2

Najděte sled v grafu $G = (V, E)$ (na obrázku), který obsahuje každý prvek E (hranu) právě jednou. (Tj. sled bez opakování hran.)

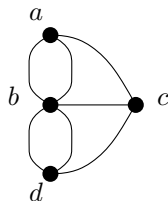
Je zřejmé, že budeme-li mít takový sled, budeme mít i řešení Problému mostů v Královci.

Stejně je i jasné, že najde-li někdo hledanou procházku po Královci 18. století, současně tím vyřeší Problém 2.

Pozorování

Problém mostů v Královci je ekvivalentní Problému 2. Jde tedy o vhodný *matematický model* reálného problému!

$$\begin{aligned}V &= \{a, b, c, d\} \\E &= \{\text{hrany}\} \\G &= (V, E)\end{aligned}$$

Problém 2:
Nakreslit 1 tahem!

Překlad problému mostů do řeči *teorie grafů*

Problém 2

Najděte sled v grafu $G = (V, E)$ (na obrázku), který obsahuje každý prvek E (hranu) právě jednou. (Tj. sled bez opakování hran.)

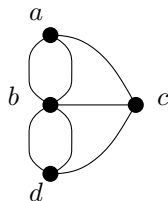
Je zřejmé, že budeme-li mít takový sled, budeme mít i řešení Problému mostů v Královci.

Stejně je i jasné, že najde-li někdo hledanou procházku po Královci 18. století, současně tím vyřeší Problém 2.

Pozorování

Problém mostů v Královci je ekvivalentní Problému 2. Jde tedy o vhodný *matematický model* reálného problému!

$$\begin{aligned}V &= \{a, b, c, d\} \\E &= \{\text{hrany}\} \\G &= (V, E)\end{aligned}$$

Problém 2:
Nakreslit 1 tahem!

Překlad problému mostů do řeči *teorie grafů*

Problém 2

Najděte sled v grafu $G = (V, E)$ (na obrázku), který obsahuje každý prvek E (hranu) právě jednou. (Tj. sled bez opakování hran.)

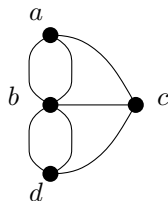
Je zřejmé, že budeme-li mít takový sled, budeme mít i řešení Problému mostů v Královci.

Stejně je i jasné, že najde-li někdo hledanou procházku po Královci 18. století, současně tím vyřeší Problém 2.

Pozorování

Problém mostů v Královci je ekvivalentní Problému 2. Jde tedy o vhodný *matematický model* reálného problému!

$$\begin{aligned}V &= \{a, b, c, d\} \\E &= \{\text{hrany}\} \\G &= (V, E)\end{aligned}$$

Problém 2:
Nakreslit 1 tahem!

Překlad problému mostů do řeči *teorie grafů*

Problém 2

Najděte sled v grafu $G = (V, E)$ (na obrázku), který obsahuje každý prvek E (hranu) právě jednou. (Tj. sled bez opakování hran.)

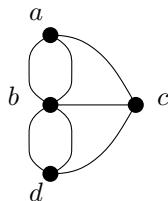
Je zřejmé, že budeme-li mít takový sled, budeme mít i řešení Problému mostů v Královci.

Stejně je i jasné, že najde-li někdo hledanou procházku po Královci 18. století, současně tím vyřeší Problém 2.

Pozorování

Problém mostů v Královci je **ekvivalentní** Problému 2. Jde tedy o vhodný *matematický model* reálného problému!

$$\begin{aligned}V &= \{a, b, c, d\} \\E &= \{\text{hrany}\} \\G &= (V, E)\end{aligned}$$

Problém 2:
Nakreslit 1 tahem!

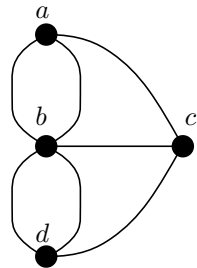
Eulerovo řešení

- (a) Euler *abstrahoval* podstatné části problému: Ignoroval detaily mapy; stačí $G = (V, E)$.
- (b) Definoval stupeň vrcholu:

Definice

Nechť $G = (V, E)$ je graf, $v \in V$. Definujeme stupeň vrcholu v v grafu G (značíme $\deg_G(v)$) jako počet hran G obsahujících v .

- (c) Pozoroval chování stupně vrcholu při postupném kreslení grafu („jediným tahem“).

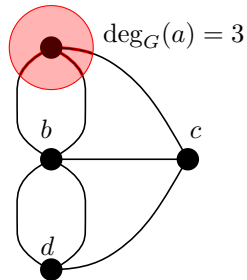
Eulerovo řešení

- (a) Euler *abstrahoval* podstatné části problému: Ignoroval detaily mapy; stačí $G = (V, E)$.
- (b) Definoval **stupeň vrcholu**:

Definice

Nechť $G = (V, E)$ je graf, $v \in V$. Definujeme **stupeň vrcholu v v grafu G** (značíme $\deg_G(v)$) jako počet hran G obsahujících v .

- (c) Pozoroval chování stupně vrcholu při postupném kreslení grafu („jedním tahem“).

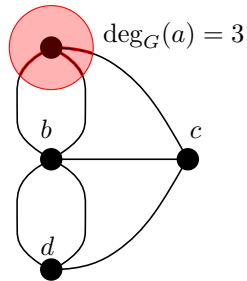
Eulerovo řešení

- (a) Euler *abstrahoval* podstatné části problému: Ignoroval detaily mapy; stačí $G = (V, E)$.
- (b) Definoval **stupeň vrcholu**:

Definice

Nechť $G = (V, E)$ je graf, $v \in V$. Definujeme **stupeň vrcholu v v grafu G** (značíme $\deg_G(v)$) jako počet hran G obsahujících v .

- (c) Pozoroval chování stupně vrcholu při postupném kreslení grafu („jedním tahem“).

$$\deg_G(b) = 5$$

$$\deg_G(c) = 3$$

$$\deg_G(d) = 3$$

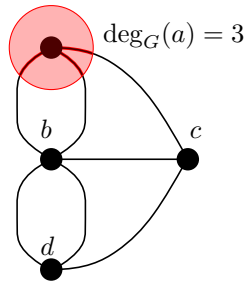
Eulerovo řešení

- (a) Euler *abstrahoval* podstatné části problému: Ignoroval detaily mapy; stačí $G = (V, E)$.
- (b) Definoval **stupeň vrcholu**:

Definice

Nechť $G = (V, E)$ je graf, $v \in V$. Definujeme **stupeň vrcholu v v grafu G** (značíme $\deg_G(v)$) jako počet hran G obsahujících v .

- (c) Pozoroval chování stupně vrcholu při postupném kreslení grafu („jedním tahem“).

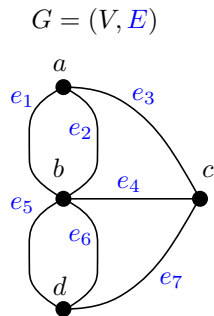
$$\deg_G(b) = 5$$

$$\deg_G(c) = 3$$

$$\deg_G(d) = 3$$

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

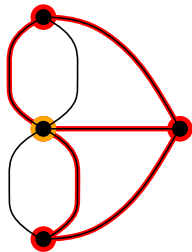
- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je počáteční, c koncový ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou průchozí.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je počáteční, c koncový ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou průchozí.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

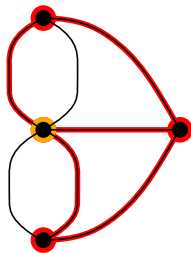
H je podgraf G

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

H je podgraf G

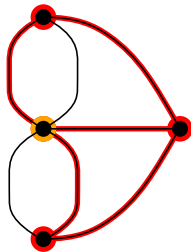

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

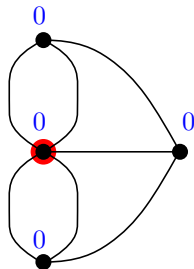
H je podgraf G

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

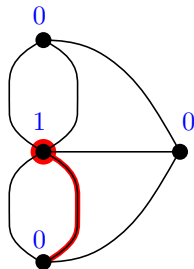
Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

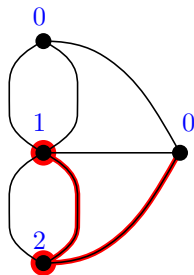
- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

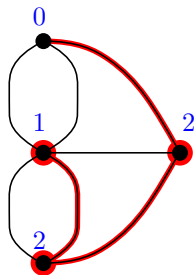
- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

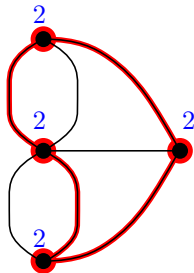
Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

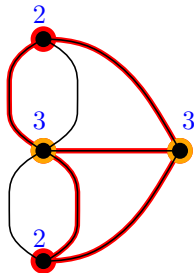
Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

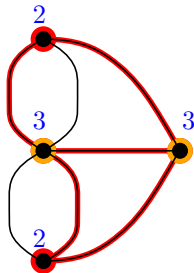
- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud počáteční = koncový, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

Sled S

Klíčové pozorování o **stupni** vrcholu

- Představme si libovolný sled bez opakování hran v našem grafu G . Například sled $S = (b, e_6, d, e_7, c, e_3, a, e_1, b, e_4, c)$.
- Uvažujme příslušnou tímto sledem „nakreslenou“ část H grafu G .
- Vrchol b je **počáteční**, c **koncový** ve sledu S . Ostatní vrcholy jsou **průchozí**.
- Průchozí vrcholy mají v H **sudý stupeň!** („Přijdu + odejdu, a to novými cestami.“)
- Pokud **počáteční = koncový**, pak mají v H sudý stupeň všechny vrcholy.

Sled S

Závěrečný argument

Uvědomili jsme si: Necht' H je libovolný podgraf našeho grafu G , který jsme nakreslili jedním tahem bez opakování hran. Potom H má nejvýše dva vrcholy lichého stupně.

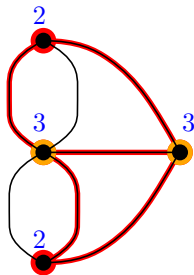
Je přitom jasné, že nezáleží na tom, v jakém sledu jsme podgraf H nakreslili, závěr je vždy stejný.

Důsledek (Řešení Problému 2)

Graf G z Problému 2 má 4 vrcholy lichého stupně, a nedá se tedy nakreslit jedním tahem bez opakování hran.

Hledaná procházka po mostech tedy neexistuje!

H je podgraf G

Závěrečný argument

Uvědomili jsme si: Necht' H je libovolný podgraf našeho grafu G , který jsme nakreslili jedním tahem bez opakování hran. Potom H má nejvýše dva vrcholy lichého stupně.

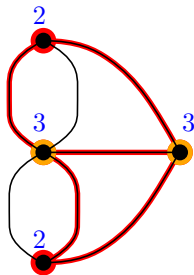
Je přitom jasné, že nezáleží na tom, v jakém sledu jsme podgraf H nakreslili, závěr je vždy stejný.

Důsledek (Řešení Problému 2)

Graf G z Problému 2 má 4 vrcholy lichého stupně, a nedá se tedy nakreslit jedním tahem bez opakování hran.

Hledaná procházka po mostech tedy neexistuje!

H je podgraf G

Závěrečný argument

Uvědomili jsme si: Necht' H je libovolný podgraf našeho grafu G , který jsme nakreslili jedním tahem bez opakování hran. **Potom H má nejvýše dva vrcholy lichého stupně.**

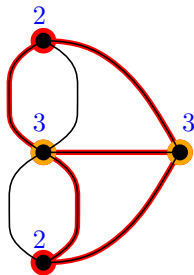
Je přitom jasné, že nezáleží na tom, v jakém sledu jsme podgraf H nakreslili, závěr je vždy stejný.

Důsledek (Řešení Problému 2)

Graf G z Problému 2 má 4 vrcholy lichého stupně, a nedá se tedy nakreslit jedním tahem bez opakování hran.

Hledaná procházka po mostech tedy neexistuje!

H je podgraf G

Závěrečný argument

Uvědomili jsme si: Necht' H je libovolný podgraf našeho grafu G , který jsme nakreslili jedním tahem bez opakování hran. **Potom H má nejvýše dva vrcholy lichého stupně.**

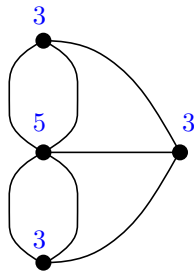
Je přitom jasné, že nezáleží na tom, v jakém sledu jsme podgraf H nakreslili, závěr je vždy stejný.

Důsledek (Řešení Problému 2)

Graf G z Problému 2 má 4 vrcholy lichého stupně, a nedá se tedy nakreslit jedním tahem bez opakování hran.

Hledaná procházka po mostech tedy **neexistuje!**

$G = (V, E)$

Osnova

1 Abstrakce

2 Mosty v Královci

3 Závěr

Pro Eulera? Triviální!

EULER

Carl Gottlieb Ehler, *v dopise Eulerovi*:
„Mně a našemu příteli Kuhnovi bys poskytl nejcennější službu, což by nás dostalo do tvého dluhu, nejučenější pane, kdybys nám poslal řešení, které dobře znáš, problému sedmi mostů Königsbergu spolu s důkazem. Ukázalo by se to vynikajícím příkladem kalkulu polohy [calculi situs] hodným vašeho velkého génia. Přidal jsem náčrt zmíněných mostů...“

Pro Eulera? Triviální!

EULER

Eulerova odpověď, duben 1736.

„Tak vidíte, nejvznešenější pane, jak tento typ řešení má malý vztah k matematice a já nechápu, proč očekáváte, že ho matematik vytvoří spíše než kdokoli jiný, protože řešení je založeno pouze na rozumu a jeho objev nezávisí na žádném matematickém principu. Z tohoto důvodu nevím, proč i otázky, které mají tak malý vztah k matematice, jsou matematiky řešeny rychleji než ostatními...“

Pro Eulera? Triviální!

EULER

Z Eulerova dopisu mat. jménem Giovanni Marinoni:

„Tato otázka je tak banální, ale připadala mi hodna pozornosti vzhledem k tomu, že ani geometrie, algebra, ba ani umění počítat, nebyly dostatečné k jejímu řešení.“

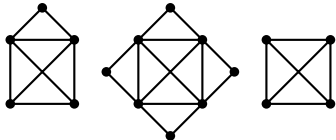
Aplikace teorie grafů

Struktura	vrcholy	hrany	aplikace
Internet	weby	odkazy	Google
Facebook	profily	přátelství	výběr obsahu...
Mapa	státy	sousedství	Problém 4 barev
Letectví	letišť	let. spoj	vyhledávač letů
atd.	atd.	atd.	atd.

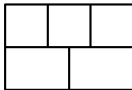
Dále třeba: Erdösovo číslo, Obama handshake number (a maximální vzdálenost v handshake-grafu)...

Cvičení pro Vás

Jedním tahem:

Třemi tahy:

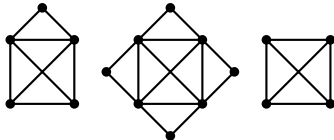

Kaliningrad dnes:

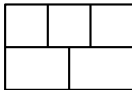

Cvičení pro Vás

Jedním tahem:

Třemi tahy:

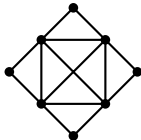
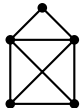
Kaliningrad dnes:

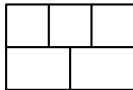
Matematika
je věda o
(abstraktních)
strukturách.

Cvičení pro Vás

Jedním tahem:

Třemi tahy:

Děkuji za pozornost!

Kaliningrad dnes:

Matematika
je věda o
(abstraktních)
strukturách.